

Anmeldelser

Janne Gleerup (red.):

Bladet fra munden – mod og vilje til et godt arbejdsliv

2015, København, Dansk Sygeplejeråd, 135 s.

ISBN: 9788772669991

Bogen er en antologi med syv kapitler, skrevet af arbejdslivsforskere, to interviewkapitler samt indledning. Redaktøren har i samarbejde med Dansk Sygeplejeråd (DS) gennemført en række interview med sygeplejersker – både menige og ledere. Disse interview har været stillet til rådighed for forskerne. Som næstformand for DS, Dorte Steenberg, skriver i indledningen, er udgangspunktet en undren over, at det, til trods for den omfattende dokumentation af problemer med det psykiske arbejdsmiljø i sundhedssektoren og de mange forbedringsindsatser, stadig går så dårligt og måske endda bliver værre.

Denne problemstilling undersøges efterfølgende af forskerne ud fra en række forskellige vinkler. Kurt Jacobsen analyserer den historiske baggrund for reguleringen af det psykiske arbejdsmiljø og konkluderer, at hensynet til ledelsesretten begrænser Arbejdstilsynets indsats på området. Steen Hildebrandt skriver om bæredygtighed og efterlyser mere ledelse med empati og mening. Lene Dalsgaard og Henning Jørgensen diskuterer New Public Management, som i flere andre kapitler også udpeges som en hovedårsag til de mange problemer. Betina Dybbroe undersøger meningskabelsen i sygeplejearbejdet, som bliver udfordret ikke mindst af NPM. Ole Jacob Thomassen og Kristian Larsen diskuterer det sygeplejefaglige arbejde spændt ud mellem gamle og nye rationalitetsformer, og de peger på tabet af en væsentlig del af det gamle håndværk, som har haft stor betydning for sygeplejerskernes

faglighed og identitet. Helge Hvid præsenterer i sit kapitel en strategi for udvikling af, hvad han definerer som ansvarlig autonomi i en bæredygtig sundhedssektor. Det sidste forskerbidrag stammer fra redaktøren Janne Gleerup, som beskæftiger sig med anerkendelse i arbejdet og specielt de mange usynlige elementer i sygeplejearbejdet, som ikke anerkendes. Bogen afsluttes med to interviewkapitler med henholdsvis Ritt Bjerregaard og Kurt Damsgaard, som – enten personligt eller som pårørende – har været ramt af kræft. Begge konkluderer, at der er behov for mere helhedsorientering i behandling og pleje på hospitalerne.

Det er således en spændende indgang til en bog, som med de mange forskere og emner potentielt kan bringe ny forståelse af sundhedssektoren og sygeplejearbejdet. Der er også tale om en meget kritisk bog, som præsenterer et billede af sygeplejersker som en dybt belastet gruppe, der oplever, at meningen med arbejdet svækkes, og at deres faglige identitet konstant nedbrydes. Stærkest tegner det billede sig i Janne Gleerups kapitel, hvor Honneths teori om anerkendelse anvendes til at analysere, hvordan en række af de tiltag, som først og fremmest ligger i NPM, fører til en krænkelser af sygeplejerskernes faglighed.

Der er mange interessante elementer og detaljer i bogen, men som helhed lykkes den desværre ikke. Det virker nærmest som om, forskerne er blevet forblændet af de interview som de har fået stillet til rådighed af DS. I alle kapitler citeres hyppigt fra interviewene. I nogle kapitler kun som korte 'one liners': "I virkeligheden gør vi bare ondt værre" (mellemlider, sygeplejerske, p. 34) og "Vi er nærmest en produktionsvirksomhed" (mellemlider, sygeplejerske, p. 35).

Gennemgående giver citaterne udtryk for, at sygeplejerskerne har et hårdt og belastende arbejdsliv. Der er ingen tvivl om, at det er berettiget, men den ensidige brug af korte udsagn om, hvor hårdt det er at være sygeplejerske, ender også med at give et billede af sygeplejerskerne som ofre. I flere kapitler anfører forskerne, at man netop ikke skal betragte dem som ofre, men desværre er det dét, som bliver det faktiske billede. Det suppleres af et billede af sygeplejerskernes faglighed, som bliver stærkt forsimplet og, tror jeg, dybest set ikke er i overensstemmelse med sygeplejerskernes egen forståelse. Der refereres igennem flere kapitler til, at sygeplejerskerne gerne vil 'hele vejen rundt om patienten', og om 'pleje' som noget, der er blevet nedprioriteret. Det er dog meget begrænset, hvor dybt forskerne får analyseret frem, hvad fagligheden faktisk består i.

En del af årsagen skal måske søges i en forsimplet forståelse af NPM. Det ligger implicit i flere kapitler, at hvis man blot droppede NPM og bevilgede nogen flere penge, så ville alle problemer være løst. Desværre er virkeligheden ikke så enkel. Selvom Venstre-regeringens nedskæringspolitik, som bl.a. skal skabe rum for skattelettelse, er skadelig for vores velfærdssamfund, er det også nødvendigt at erkende, at ressourcerne faktisk er begrænsede. Samtidig opererer sundhedssektoren – og i denne sammenhæng specielt hospitalerne – i en stadig mere kompleks virkelighed. Den er præget af stigende forventninger fra patienterne, flere kronikere, patienter med multiple diagnoser og en øget grad af specialisering og teknologiske muligheder. Det er alt sammen noget, som gør det ganske vanskeligt at styre hospitalerne både på det overordnede plan og i de daglige arbejdsgange i afdelingerne.

Selv med flere ressourcer vil der stadig være udfordringer for sygeplejerskernes faglighed. Både læger og sygeplejersker bliver stadig mere specialiserede. Patienterne skal undersøges af stadig flere forskellige specialister, som skal bidrage til at finde frem til den rigtige løsning for patienterne, og koordineringen mellem de man-

ge mennesker og faggrupper stiller stadig større krav. Helge Hvid kommer nærmest en forståelse for denne problematik, hvor han beskriver, hvordan sygeplejerskernes arbejde er udspændt mellem tre rationaler: et medicinsk rationale, hvor der søges mod bedst mulig behandling, et effektivitetsrationale, hvor der skal leveres mest muligt for pengene og et etisk rationale, hvor det er den enkelte patients ønsker og behov, der er i centrum. Hvid påpeger, at det er nødvendigt at anerkende eksistensen af alle tre rationaler, og at det på den baggrund er muligt at udvikle fagligheden i det han kalder 'den ansvarlige autonomi'. Der er ingen tvivl om, at megen unødvendig NPM-registrering kan fjernes, og at flere ressourcer vil hjælpe i mange tilfælde, men Hvid peger netop på, at alle tre rationaler fortsat vil gøre sig gældende – også i situationer, hvor bevillingerne forøges, og registreringer skæres ned.

Anmeldt af **Peter Hasle**, professor, Center for Industriel Produktion, Aalborg Universitet
e-mail: hasle@business.aau.dk